

Bacheloroppgave

Eldre og mediebruk

En kvalitativ studie av Eldres forhold til sosiale medier
- før og etter pandemien

Anna Kristin Indridadottir

Medieproduksjon

2022

Antall ord: 7556

HØGSKULEN
I VOLDA

Innholdsfortegnelse:

1. Introduksjon	1
1.1 Motivasjon	1
1.2 Målet med oppgaven	2
2. Eksisterende forskning	2
2.1 Bruk og ikke-bruk	3
2.2 Pandemi	5
2.3. Ensomhet (i pandemi)	6
3. Kvalitative intervju og metode	8
3.1 Informanter	10
4. Presentasjon av funn	11
4.1 Årsaker	12
4.2 Pandemi	13
5. Diskusjon	15
6. Konklusjon	17
Litteraturliste	19
Vedlegg 1: Intervjuguide	21
Vedlegg 2: Eksempel på intervju	25
Vedlegg 3: Tabell	28

1. Introduksjon

Vi lever i et digitaliseringssamfunn hvor alt kan gjøres på nett. Dette tillater oss i økende grad å kommunisere digitalt fremfor fysisk. Pandemien bidro også til å gi denne prosessen et ekstra dytt, da vi i isolasjon, karantene og nedstengt samfunn måtte støtte oss på ulike digitale plattformer og sosiale medium for å kommunisere med kjente og kjære. Sosiale medier er i stor grad en del av hverdagen til de fleste, men det er likevel også flere som ikke bruker det. Under pandemien ble spesielt de eldre ekstra isolert og beskyttet for viruset. Da det er flere i den aldersgruppen som ikke bruker sosiale medier, ønsker jeg å undersøke hvilket forhold de som både bruker det og ikke bruker det har til sosiale medier. Hvordan pandemien kan ha endret synet deres på bruken av sosiale medier, hvorvidt det nå er mer nødvendig enn før eller ikke. Derfor har jeg kommet frem til denne problemstillingen: *“Hvordan er Eldres forhold til sosiale medier - før og etter pandemien?”*. Grunnen til at jeg ikke bruker ordet *bruk* i problemstillingen min, er for å ikke legge opp til at sosiale medier blir brukt av alle. Ordet *forhold* samler da både brukere og ikke-brukere til relevans for oppgaven, og viser dermed at jeg skal se på begge sidene av dette.

Jeg velger også å spesifikt sette søkelys på sosiale medier, da dette blir som en overordnet kategori. Innenfor dette går også ulike digitale verktøy, som en da må mestre for å ta i bruk sosiale medier. Derfor bruker jeg også mye relevant informasjon og forskning om digitale verktøy, som også kan knyttes opp mot sosiale medier og Eldres forhold til det.

1.1 Motivasjon

Denne oppgaven er inspirert av eksamensoppgaven min som jeg skrev i høsten 2021 i emnet “Nye medium”, og er en videre forskning på det eksamensoppgaven gikk ut på: eldre og bruk av sosiale medier. Der så jeg på eksisterende forskning om hvordan eldre opplever sosiale medier og vanskene det kan føre med. I arbeidet med denne eksamensoppgaven fant jeg ut at det var lite eksisterende forskning på pandemi og sosiale medier, og derfor ønsker jeg å bidra til å utvide forskningsfeltet på temaet. Det er et viktig tema for å kunne forstå hva sosiale medier gjør med oss i ulike aldersgrupper. I tillegg til dette, knyttet jeg dette sammen med pandemi, da vi var isolert og flere kunne kjenne på ensomhet og kanskje fikk et annet forhold til sosiale medier. Jeg knytter det ikke direkte opp til ensomhet, da dette er et veldig stort og vanskelig tema som er utenfor mitt kunnskapsområde.

I tillegg til dette er mitt ønske om å inkludere alle i forskning og i utviklingen av digitaliseringen. I det digitale samfunnet må alle være inkludert, og det er viktig å undersøke hva bruk gjør med oss. At det er lite forskning på dette, er trist å se. For ikke bare er de eldre da ekskludert fra det digitale samfunnet, som forventer at alle skal kunne henge med, men de er også ekskludert fra forskningen på hva bruk og ikke bruk gjør med oss. Dette mener jeg det er viktig å kartlegge og undersøke for å kunne forstå hvordan bruk og ikke-bruk påvirke alle, uansett aldersgruppe, og for å legge til rette for at alle skal være inkludert på sin måte.

1.2 Målet med oppgaven

Målet mitt med denne oppgaven er ikke å finne ny revolusjonær informasjon. Hovedmålet mitt er å lære mer om å drive med intervju og å analysere data. Siden bruken av kvalitative intervju ikke dekker et stort område med mange informanter, er det interessant å vite hvordan enkeltpersoner føler og tenker om tema. Dette kan også sees på som starten på nærmere undersøkelser på temaet, som man deretter kan foreta seg på en bredere og større gruppe.

2. Eksisterende forskning

Det er gjort mange studier og undersøkelser om bruk av sosiale medier, men de aller fleste er om barn, ungdom og unge voksne og bruken av sosiale medier. Blant annet gjennomgår Medietilsynet årlig en undersøkelse på barn og unges mediehverdag, og har gjort dette siden 2006. Her undersøker de også foreldre til barn som bruker medier, for å få kunnskap og innsikt i barn og unges bruk (Medietilsynet). Søker man på barn og unge og sosiale medier, får man utallige eksempler på nett, men søker man eldre og sosiale medier, er det ikke mye av relevans man får.

Ask og Søråa (2021, s.98-99) skriver om det “*digitale skillet*”, også kalt “*den digitale kløften*” eller “*digitalt utenforskap*”, som viser til hvordan folk har ulik tilgang og kunnskap på digital teknologi. Det er mange årsaker til dette, og Ask og Søråa (2021, s.99) beskriver at årsakene blant annet kan være personlige erfaringer, holdninger og interesser for digital teknologi. Dette skillet foregår på forskjellige områder, som alder, etnisitet og kjønn. Dette er noe man også for eksempel kan se blant yngre og eldre, men også eldre mellom seg.

Det at mange eldre tar i bruk teknologi - og noen ikke, kan for eksempel sees på de ulike årsakene som nevnt ovenfor. Personlige erfaringer, interesser og holdninger til teknologi er med på å påvirke hvorvidt det blir tatt i bruk. Det er såklart også flere årsaker til dette, som varierer etter alle ulike faktorer, men det er disse faktorene som nevnt ovenfor jeg fokuserer på i denne oppgaven. Disse årsakene kan også brukes i sammenheng med bruk og ikke-bruk av sosiale medier, som en gjerne tar i bruk hvis en har interesse for teknologien. Ask og Søråa (2021, s.98) trekker også frem at de digitale skillene kan føre til problemer med blant annet rettferdighet av den grunn at digital teknologi har en slik sentral rolle i dagens samfunn, og er viktig for ulike aspekter som blant annet sosialisering og demokratisk deltakelse.

2.1 Bruk og ikke-bruk

Tidligere studier gjort på dette feltet av eldre, er det altså lite av, og dermed er det flere kunnskapshull. Det er tydelig at det er store mangler på slik forskning den dag i dag, og at det er lite statlig/offentlige undersøkelser som omfatter eldre. I tillegg er det bare 2 år siden pandemiens utbrudd, som tilsier at på dette feltet er det også lite studier enda. Det er dermed lite informasjon å hente på begge områder, da situasjonen er såpass ny. Derfor ser jeg også på forskning som angår eldre og informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). I tillegg ser jeg også på et fåtall studier spesifikt om eldre i pandemi, som i liten til ingen grad tar sosiale medier med i betraktning. Dette er likevel med på å gi meg et bredere syn på temaet, og jeg kan da sette de ulike studiene sammenheng med hverandre.

Det er gjort flere studier om eldre og selve bruken av digital teknologi, IKT og teknologi inngår i dette, samt sosiale medier og kommunikasjonsplattformer. Disse studiene tar i liten grad for seg hvordan de eldre føler og setter dette i sammenheng med bruken av teknologi, som er det jeg ønsker å gjøre. De undersøker gjerne eldres forhold til det rent teknisk, med kunnskap for bruk av teknologi. *Seniorer og IKT; En kvalitativ studie om barrierer og motivasjoner* gjort av Lena Drevsjø, handler om hvordan eldre kan bli motivert til å komme seg på nett. Dette handler ikke direkte om sosiale medier, men har en tilknytning til tema da det handler om å mestre PC og IKT, som er noe som må til for at en skal kunne ta i bruk sosiale medier. I studien konkluderer hun med at målet må være å tilrettelegge for flest mulig, og la de som ikke vil delta få slippe, og at det er familien som har størst påvirkningskraft på om eldre tar i bruk teknologien eller ikke (2016, s.90).

Til tross for at det er få studier, er det på andre siden likevel mange interessante funn i de studiene som er gjort av eldre og sosiale medier. Blant annet foretok Lüders og Brandtzæg en studie i 2016 på dette *Når alt sosialt blir flyktig; en kvalitativ studie av hvordan eldre opplever sosiale medier*. Her undersøkte de også ikke-brukere så likt som brukere. I presentasjonen av funnene deres kommer det frem at flertallet beskriver årsaken til ikke-bruk som følgende:

“Manglende interesse og behov: Selvsentrering og narsissisme, mye tull og uinteressante oppdateringer. Foretrekker kommunikasjon ansikt til ansikt. Sosiale medier er bortkastet tid.” (Lüders & Brandtzæg, 2016, s.9).

Eldres Digitale Hverdag: En landsdekkende undersøkelse om tilgang, mestring og utfordringer i informasjonssamfunnet av Dag Slette-meås, Henry Mainsah og Lisbet Berg, er en veldig relevant studie gjort på dette området. Her har de også inkludert eldre som ikke er på internett. Studien sammenligner tall fra 2014 og 2018, men jeg tar i hovedsak utgangspunkt i tallene fra 2018. Informantenes aldersgruppe ligger på 61 til 100 år. På området hvorfor ikke internett brukes blant eldre er de tre mest svarte svarene “Har ikke behov for internett i hverdagen” (56%), “Ikke interessert i å bruke internett” (53%) og “For gammel til å lære om internett” (39%) (Slette-meås et al., 2018, s.85). Der den største andelen var de som ikke mener de har behov for internett. Det er også over 50% som ber andre om å gjøre ting for dem på internett (Slette-meås et al., 2018, s.87). Her kommer det også frem at seks av ti som deltok i undersøkelsen er enig i påstanden om at de føler mange eldre tvinges til å delta digitalt (Slette-meås et al., 2018, s.97).

I *Eldres Digitale Hverdag* (Slette-meås et al., 2018, s.45) kommer det også frem at det er 38% som bruker sosiale medier daglig, og 38% som bruker det aldri. De resterende prosentene bruker det ukentlig, månedlig eller sjeldnere. Det kommer også frem at det er større andel kvinner enn menn som bruker det, og større andel av de yngre eldre som bruker det blant de eldste. Ser man bort ifra bruken av sosiale medier, er det over halvparten som sier at de føler de mestrer internett (Slette-meås et al., 2018, s.55).

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) publiserte i 2014 en rapport om eldre som ikke bruker digitale medier, dette for å lære seg mer om hvem de er og hvor årsaken for ikke-bruk ligger. De nevner følgende hovedpunkter i rapporten sin: Eldre sitt ønske om å delta digitalt. De mangler digitale støttespillere, som kan være et hinder. De som ikke deltar må få økt oppmerksomhet, og at mer brukerinvolvering må få med flere med lavere kompetanse (Difi, 2014, s.2-3).

De som ikke deltar må få økt oppmerksomhet i digitaliseringsarbeidet. Det er viktig at man ikke kun konsentrerer seg om å nå gjennomsnittsinbyggeren, men også er bevisst på hvordan man skal forholde seg til brukerne som per i dag ikke deltar, har begrensede ferdigheter eller ikke ønsker å delta. (Difi, 2014, s.2)

De legger vekt på at det er viktig å involvere ikke-brukere i digitaliseringen. De nevner også at det er viktig å involvere de med lavere kompetanse i digitaliseringsarbeidet, da de kanskje stiller andre krav til kvalitet eller brukervennlighet. Dette støttes også opp av Ask og Søråa (2021, s.72), som sier at ikke-bruk bør inkluderes som en mulig form for bruk, og at studier på dette kan gi viktig innsikt i teknologiens design og fortolkninger.

2.2 Pandemi

Det er også ferske studier om eldre og ensomhet i pandemien. Blant annet en studie av Laura Gaeta og Christopher R. Brydges: *Coronavirus-Related Anxiety, Social Isolation, and Loneliness in Older Adults in Northern California during the Stay-at-Home Order* (2021, s.323-325). Denne artikkelen er spesifikk for Nord-California, men er likevel relevant målgruppe og tema på studien. Her foretok de undersøkelser i form av surveys, basert på demografi, informasjon, ensomhet, isolasjon og covid-relatert angst. Her kom det frem i resultatene at over halvparten av deltakerne følte seg isolert som et resultat av pandemien og økt ensomhet etter pandemiens start, og mer enn en tredjedel sa de følte seg ensomme. I tillegg til dette er det verdt å nevne at de aller fleste deltakerne brukte en form for sosiale medier.

Dette er nyttig for meg å se på da jeg ikke har fått hele oversikten over ensomhetsperspektivet fra mine intervju. Det er også verdt å nevne at ingen av mine informanter var aleneboende, da dette også spiller en stor rolle på tema. Derfor anser jeg det som nyttig å se på forskning om dette også, til tross for at disse studiene i liten eller ingen grad tar i betraktning om informantenes mediebruk, kan det likevel være med på å skape et bilde på den siden av saken som jeg ikke helt får dekket.

Loneliness during the COVID-19 Pandemic av Lena Dahlberg er en relevant artikkel. Denne artikkelen har samlet relevant informasjon på tvers av flere kilder, og satt det inn i kontekst med pandemien. Derfor bruker jeg denne artikkelen som hovedkilde, for å unngå flertalls sekundærkilder som er av lite relevans til oppgaven.

Dahlberg (2021, s.1162) nevner blant annet at mange av studiene om COVID-19 og ensomhet foregår på internett. Dette kan bety at mange eldre ikke-brukere er underrepresentert i disse studiene. Dahlberg (2021, s.1162) nevner også at disse studiene tar ikke for seg data på ensomhet før pandemien, som gjør det vanskeligere å sammenligne hvordan dette kan ha endret seg.

2.3. Ensomhet (i pandemi)

I denne oppgaven nevner jeg ensomhet som en mulig faktor som kan forekomme i dagens digitaliseringssamfunn og i de siste årenes situasjon med pandemi og isolering. Når det er sagt er det verdt å nevne hvor min definisjon for ensomhet ligger i denne kontekst. Det er ikke ment som det i hovedsak å *være* alene. Man kan fremdeles bo med noen og føle seg alene. Derfor er bruken av ordet ment som å beskrive distanse fra familie og venner som man ellers kan ha kontakt med digitalt, men som man fysisk har distanse fra - som kan være forverret i pandemien. Dette kan også oppstå ved fraflytting, barn og barnebarn og nær familie som fysisk bor langt unna og som man da har i mindre grad fått møte fysisk grunnet pandemi. På en annen side er det også flere som ikke ser på digital kommunikasjon som noe nyttig, og heller foretrekker ansikt-til-ansikt kommunikasjon. Hvis man da mangler ens foretrukne form for sosialisering, kan det oppstå en følelse av ensomhet - selv om man opprettholder digital kontakt. Da ønsket om foretrukket form for kommunikasjon og sosialisering ikke blir møtt.

Med koronarestriksjoner som hindrer folk i å få besøk og å ferdes i land og verden, er dette med på å øke sjansene for ensomhet, og flere har kanskje kjent på dette i årene pandemien har

påvirket samfunnet. Har det vært en økning i bruk av digitale medier for eldre i pandemien for å holde kontakt med familie og venner? Dette kan være årsaken når man ser økning i bruk av medier de siste årene. Men det er likevel ikke stadfestet. Jeg ønsket å finne ut av om dette blant annet kunne være en mulig årsak for at man nå tar i bruk sosiale medier.

I Lüders og Brandtzægs studie (2016, s.6) kommer det frem at eldre verdsetter sosial kontakt fremfor digital, og ser på dette som noe overflødig. I rapporten *Sosial isolasjon blant eldre under koronapandemien* av Tanja Louise Ibsen et al., ble det foretatt spørreundersøkelser blant 9391 eldre mennesker i alderen 72-106 år. Her avdekket spørreundersøkelsen at 38% av eldre opplevde sosial isolasjon i en eller flere perioder fra mars 2020 til februar 2021, som er høyere enn estimatene for sosial isolasjon for eldre befolkning før pandemien (2022, s.17). Dette kan være med på å vise hvordan eldre får negative konsekvenser av digitaliseringen, da de opplevde økt isolering og kanskje deres sosiale behov ikke ble møtt. Dette betyr tross alt ikke nødvendigvis at de ikke er brukere av sosiale medier, men at de har andre formål å bruke teknologien for fremfor sosialisering. Dermed er det viktig å få eldres meninger og oppfattelser av dette også. Noen eldre føler kanskje ikke på et stort behov for å delta i digitaliseringen, men jeg ønsker også å se på hvordan de har tilpasset seg denne prosessen og endringen - eller ikke, og hva deres tanker om dette er.

I rapporten *Sosial isolasjon blant eldre under koronapandemien* kom det også frem at totalt 84% av deltakerne brukte skjermbaserte medier for å ha kontakt med venner og nettverk i pandemien, som viser at eldre er i stand til å ta i bruk teknologien, men at det likevel trengs videre forskning på for å se hvordan dette påvirker dem som er i sosial isolasjon (2022, s.18).

Tilpasning til digitaliseringen kan være vanskelig når man ikke har erfaring med bruken av teknologi fra før av. Er man da i tillegg også ikke aktiv bruker av den, kan det være vanskelig å ta del i det digitale samfunnet når tjenester og kommunikasjon stadig blir mer og mer flyttet over til det digitale. Skal man da ønske å være del av samfunnet, må man ta i bruk disse, og det kan føre med vansker for flere. Pandemien kan ha ført med en økt forekomst av ønsker for å bruke digital teknologi som kommunikasjonsplattform, når man i så liten grad har fått mulighet til å få møte kjente og kjære fysisk. Så kan dette ha ført til at ikke-brukere har tatt i bruk sosiale medier, eller at bruken har økt?

Til tross for dette kan resultatet så klart også ligge i økt digitalisering av samfunnet, grunnet pandemi eller ikke er dette en utvikling som skjer uansett. Allikevel kan pandemien ha vært med på å dytte dette litt ekstra på de som kanskje ikke hadde satt seg inn i digitaliseringen fra

før, og kan dermed ha vært med på å skape en økning over kort tid for denne aldersgruppen. Siden dette er et nytt aspekt av digitaliseringen, trengs det selvsagt mer forskning på dette.

3. Kvalitative intervju og metode

Kvalitative studier egner seg godt til å undersøke ulike problemstillinger knyttet til mediefeltet, og med de rette forutsetningene kan denne type studier gi flere fordeler enn andre metoder (Østbye et. al, 2013, s.101 & s.103). Med bruk av kvalitative intervju ønsker man å undersøke noe på et dypere nivå. Ved å gjennomføre intervju med få informanter får man et nærmere blikk på situasjonen og en dypere samtale med disse. Grunnen til at jeg valgte denne metoden er at temaet kan være vanskelig å få svar på med spørreskjema. Jeg ønsket å kunne stille oppfølgingsspørsmål, og å guide informantene gjennom tema. Her skal jeg også bruke noen eksisterende spørsmål fra lignende undersøkelser. Dette fungerer som en fordel for å kunne sammenligne mine resultater med eksisterende forskning og knytter sammen mine resultat med disse (Næss & Pettersen, 2017, s.125). Det er en fordel for å kunne undersøke noe i dybden og man har sjansen til å ha en god dialog med informantene, samt at man får muligheten til å snakke bredere rundt tema. Det er lettere å føre samtaler med informantene ansikt-til-ansikt, da også ansiktsuttrykk og kroppsspråk spiller en stor rolle til hvordan de tenker og føler.

Pandemien har også vært med på å gjøre tilgang på informanter vanskelig. Eldre kan være en sårbar gruppe som ble veldig beskyttet for pandemiens herjinger. Til tross for dette ønsket jeg å forsøke å få intervjuer dem ansikt til ansikt hvor det var mulig. I tillegg til dette er også en av ulempene for en slik forskning som dette, at det kan være vanskelig å snakke om følelser og ensomhet. Da det er veldig sårbare temaer og det er ikke alle som er like villige til å åpne seg opp om slike tema og følelser man har rundt det. Dette er også årsaken for anonymiseringen av informantene, at de skulle føle seg trygge i at det som ble sagt ikke på noen måte ble koblet til dem som enkeltpersoner. Det er først og fremst viktig at informantene på forhånd vet hvordan intervjuene skal bli brukt, og at de vet hva prosjektet går ut på, dette støttes også opp av Østbye et.al (2013, s.106-107) som skriver at vi er forpliktet til å forsikre oss om at informantene kjenner til prosjektet og hva deltakelsen innebærer. Østbye et.al (2013, s.106) nevner også begrepet *informert samtykke*, dette innebærer at informanten vet hva prosjektet går ut på, sier seg villig til å delta og vet at han har mulighet til å trekke seg når som helst

underveis. Det var viktig for meg å sørge for at informantene mest mulig blir anonymisert, både etter deres ønske og etter min plan. Da jeg ikke hadde noen hensikt om å bruke navn og lokasjon i denne oppgaven. Derfor er kjønn og alder det eneste som kommer frem i resultatene av intervjuene mine, fordi dette også var det eneste med relevans til oppgaven.

Grunnet sykdom i intervjuprosessen fikk jeg ikke gjennomført alle mine planlagte intervju, og endte derfor opp med bare tre istedenfor fem. I en slik prosess som er lang og involverer flere mennesker, kan man regne med mye uforutsigbarhet. Derfor er det viktig å tilpasse planen så mye en har mulighet til, og det er det jeg har forsøkt å gjøre. Til tross for at dette var en ulempe for meg, velger jeg dermed å fokusere i større grad på eksisterende forskning enn mine intervjuer. Likevel kommer jeg til å sammenligne dette med mine funn. Dette er med på å vise at ikke alt går etter plan uansett hvor nøye man planlegger, og da kreves det tilpasninger i prosjektet.

Jeg hadde en lang prosess med å lage intervjuguidene, da jeg innså at jeg måtte ha to varianter; én for bruk og én for ikke-bruk. Dette så jeg nødvendig å gjøre i en slik studie for å kunne nå grundigst mulig i dybden på tema og for at det skulle være relevant for hver person sin bruk og ikke bruk av sosiale medier. Før jeg kunne gjøre dette var jeg nødt til å konkretisere hva jeg ønsket å finne ut av, og så på eksisterende forskning på hvilke vinkler de hadde i forhold til min. Se [vedlegg 1](#) for intervjuguide.

To av intervjuene foregikk digitalt, på video, med hjelp av informantenes familie til å sette opp møtet. Det tredje møtet foregikk fysisk. Møtene foregikk mens informantene var hjemme hos seg, og på det fysiske møtet dro jeg hjem til informanten. Dette mener jeg er viktig for at de skal føle seg komfortable og trygge. Dette støttes opp av Østbye et al. (2014, s.106) som skriver at hovedregelen for settingen i intervjuet er at de skal føle seg trygge i intervjusituasjonen, spesielt dersom det krever mye refleksjon og respons av informantene. Alle møtene tok jeg opp på lydopptak for transkribering etterpå. En av utfordringene med å intervju eldre mennesker, er at man kan fort spore av i intervjuet. Jeg måtte være ekstra nøye og følge med i samtalen, for å stille oppfølgingsspørsmål hvor svarene plutselig stoppet.

Da intervjuene var ferdige, lyttet jeg på lydopptakene og transkriberte de fortest mulig etter intervju for å ha de friskt i minne. Se [vedlegg 2](#) for et eksempel av mine transkriberte intervju.

Da jeg hadde fullført transkriberingen av alle intervjuene, satte jeg opp en tabell med oversikt over alle spørsmålene og skrev inn hver informant sitt svar i ulike kolonner for å få de satt

opp mot hverandre. Se [vedlegg 3](#) for eksempel på tabellen. Dette var en nyttig metode for meg som kom veldig naturlig i analyseringen av svarene. Det gjorde det enklere for meg å sammenligne de ulike svarene og hva hver person følte om hvert enkelt spørsmål. Likevel var hele transkriberingen av intervjuene veldig nyttig, da detaljer i svarene ikke kom like godt frem i tabellen, da den bare var for oversikten over hvert enkelt persons ståsted til spørsmålene.

3.1 Informanter

I denne teksten bruker jeg ordet *eldre* som min brukergruppe. Det er ingen klar definisjon for hvilken aldersgruppe som betegnes som eldre, men jeg tar utgangspunkt i de som er over 60 år. På den andre siden er det nødvendig å nevne at det er flere ulike definisjoner på dette. Blant annet WHO som definerer de *gamle* som mellom 64 til 75, og fra 75+ som *eldre* (SML). Fra alderen 60 år og opp kan man finne ulike inndelinger for eldre, gamle og seniorer. Men for å gjøre det enklere og mer oversiktlig i prosjektet, har jeg samlet de fra 60 år og oppover som eldre.

Ifølge Statistisk Sentralbyrå er det i Norge hele 1 300 730 mennesker over 60 år i 2022 (Statistisk Sentralbyrå, 2022). Dette tilsier at det er svært mange mennesker innenfor min målgruppe, som kan kjenne på utfordringer og mestringer ved bruk av sosiale medier. Dette er ikke bare “eldre” men mennesker, kvinner og menn, friske, syke, aleneboende eller ikke, som også skal ha en plass i vårt digitale samfunn.

Informantene mine er en kvinne på 60 år og to menn på 71 år og 73 år. Alle har ulikt forhold og syn på sosiale medier, og ulik tilgang på nett og sosiale medier. De bruker ulike former for teknologi med å kommunisere med. Det de har til felles at de ikke er aleneboende og bor ikke på sykehjem/eldrebolig, men bor sammen med partner. To av informantene bruker ikke sosiale medier og den siste er fast bruker av sosiale medier. I presentasjon av funn beskriver jeg de som informant A, B og C slik:

Informant A - Kvinne, 60 år, bruker ikke sosiale medier.

Informant B - Mann, 71 år, bruker ikke sosiale medier.

Informant C - Mann, 72 år, bruker sosiale medier.

4. Presentasjon av funn

I mine tre intervjuer var to av informantene ikke-brukere og én bruker av sosiale medier. Ikke-brukerne viser kjennskap til teknologien, men det interessante er at ikke-brukere har et mye mer kritisk og negativt syn på sosiale medier, til tross for å ha aldri brukt det.

De viser bekymring for mobbing og avhengighet av sosiale medier, samt sier at det tar mye tid. Årsaken til ikke-bruken ligger i at det er mangel på interesse og at det tar mye tid og er vanskelig å sette seg inn i. Meningene deres er bygget på hva de får høre utenfra, og har dermed ikke hatt mulighet til å forme sin egen mening basert på egen opplevelse eller bruk av sosiale medier. Derfor kan dette også si litt om hvordan sosiale medier blir snakket om eller presentert, enten det er nyheter eller artikler om det.

Informant C kunne ikke se for seg et liv uten sosiale medier, spesielt i pandemien beskrev at det ville vært som å “bo på en øde øy” hvis en skulle leve uten det.

Selv om både informant A og B ikke brukte sosiale medier, var informant B håpefull for å en dag kunne sette seg inn i bruken og mente at det var mye positivt som en kunne få ut av det. Begge disse informantene så det positive i bruk av sosiale medier med å kunne ha kontakt med venner og kjente, samt begge hadde en interesse for å se både gamle og nye bilder fra sin tid. Også informant C hadde samme syn, og det å knytte nye kontakter med slektninger er en stor grunn for bruken. Informant C la også vekt på det å huske å gi bursdagshilsener var et press i sosiale medier. For informanten var det viktig å huske bursdager og sende hilsener, og nevnte at hvis man fikk hilsener på sin egen bursdag, var det viktig å huske når andre også hadde bursdag. Han fortalte at han sjekket dette ofte, for å ikke gå glipp av bursdager som en burde huske.

For informantene som ikke bruker sosiale medier, var barna deres en stor ressurs for dem for å få med seg viktige øyeblikk i sosiale medier. Dette satte begge pris på, og mente det var interessant å få med seg dette. Dette ser vi også i *Eldres Digitale Hverdag*, hvor over 50% hadde bedt andre om å gjøre ting for dem på internett (2018, s.87). Det interessante her er likevel at informantene A og B hadde ikke noe behov for å gjøre noe på internett, men at her var det tilsynelatende barna som ville involvere dem i hva som foregikk, og dermed viste dem bilder fra familie og venner på nettet.

Informant C er også oppmerksom på hvor viktig det er med sosiale medier og å ta i bruk teknologien, da det stadig er tjenester som en ikke lenger kan gjøre fysisk. Han beskriver dette som at man er blitt avhengig av det, og sier det er et pluss for å slippe papirarbeid også:

... Så det å selvfølgelig betale alt på nett og sånt, det er jo bra på mange måter, men du er litt avhengig av det og. Bare rutetider, du skal ta fergen, så må du inn på nettet og, du må det. Det er ikke andre mulige måter å få det på. Så man er jo blitt avhengig av det da. Og digitaliseringen, og alle papirer og alt det der så er det jo pluss på mange måter. Men av og til når man skal rekke gi informasjon så er det ikke så lett å nå de som ikke er fortrolige med det, for å si det sånn. De som ikke henger med, det er en verden de ikke vet om. Men selvfølgelig, det man ikke vet har man ikke vondt av.

4.1 Årsaker

Ifølge mine funn er oppvekst og historie med sosiale medier og generell bruk av internett er en stor faktor for om en bruker det eller ikke den dag i dag. Da informant C som flittig bruker sosiale medier og er kjent på nett, har hatt interesse for dette siden internettets oppstart. Han mener også at det er viktig å ta i bruk sosiale medier, og at dette er bra for demokratiet også:

... Nå kan folk kommunisere selv. Du kan si det er akkurat som en avis, før leste jo alle avisene, men det var ikke så mange som skrev i avisene, sant? Nå er det mye lettere for folk å uttrykke seg, nå er det enda mange folk som bare leser, men likevel så kan de gi uttrykk for meningene sine og støtte ting og sånn. Så egentlig tror jeg i demokrati-forhold at det er pluss. ...

De andre informantene har aldri hatt noe spesielt forhold eller interesse for internett, og informant A beskriver årsaken til ikke-bruk for at en ikke har nok interesse til å sette seg inn i det. Mangel på kunnskaper er også en faktor, men det hele bygger på manglende interesse.

Både informant A og B har begge tilgang på stasjonær PC, informant A nevner at hun har en e-post. Men bruker denne mest til arbeid og ikke til privat kommunikasjon. Informant A

nevner at hovedform for kommunikasjon er å sende SMS eller ringe på telefon. Mens informant B nevner at hans foretrukne form for kommunikasjon er å møtes ansikt-til-ansikt.

4.2 Pandemi

Det er også interessant å se hvordan én av informantene har tenkt tanken på få seg sosiale medier bare på grunn av pandemien. Mens bruken for informant C har ikke endret seg i pandemien, annet enn at det var satt opp en mer struktur i bruken. Da informanten hadde fast dag for videosamtale med en venn som bodde alene.

Informant C vektlegger det å være sosial som et behov en har, og at sosiale medier har greid å fylle disse behovene. Ved spørsmål om foretrukken form for kommunikasjon, svarer han følgende:

... jeg synes det er greit å holde kontakt på Facebook. Jeg treffer mindre folk. Det ser ut til at jeg går mindre ut. Og det ser ut til at folk holder seg mer i sofaen etter pandemien. Det gjør kanskje jeg og altså. Det tar litt tid før jeg kommer tilbake til normalen.

Han ser også at bruken for blant annet Facebook er greit for å holde kontakt, da han og flere holder seg inne etter pandemien, og at det kan ta tid før man kommer seg tilbake til normalen. Til tross for at han sier han treffer folk sjeldnere, vektlegger han ikke dette som et problem, da det er greit å ha kontakt digitalt også.

Informant B sin foretrukne form for kommunikasjon er å ha sosial kontakt ansikt-til-ansikt, og nevner at det å få besøk eller å dra på besøk er det aller beste. Informanten er heller ikke så komfortabel med å ringe, og viser tegn til at det er vanskelig å sette seg inn i teknologi generelt. Til tross for at informant B sin foretrukne form for kommunikasjon har en ikke gjort noe for et forsøk på erstatning for å fylle det sosiale behovet, tvert imot er det klart at teknologien er vanskelig. Han vet at en burde ringe venner oftere, man har ikke kommet seg til å gjøre det. Årsaken til dette ligger i at en er usikker på teknologi, og til og med å bruke fasttelefon kan være vanskelig å gjøre.

Informant A nevner at mest brukte og foretrukne form for kommunikasjon er å sende SMS eller ringe, og sier det er lite ansikt-til-ansikt sosialisering. Denne informanten var også den som hadde tenkt tanken på å ta i bruk sosiale medier i pandemien, men tanken stoppet der.

... hvis jeg hadde vært interessert i det, så hadde jeg nok allerede vært inne på noe [sosiale medier]. Men jeg føler, hva skal jeg med det?

Informant A sier at hun ikke har kjent seg alene, og har en jobb å gå til daglig. I tillegg har ikke informant A blitt verken hatt hjemmekontor eller mistet jobben, og sier det har gjort at hun har hatt en noenlunde lik hverdag i pandemi som før den tid. Og at det har vært lite forskjeller på det sosiale livet. Hun er den eneste av informantene som hatt fast jobb å gå til i pandemien.

Informant B nevner at han ikke er helt klar over hvordan distanseringen i pandemien har påvirket ensomheten, men at den definitivt har det. På den andre siden har informant B også alltid vært vant med å være alene, i oppveksten nevner han at han trives alene og har alltid gjort det siden, og sier at dette har hjulpet mye på hvordan han har håndtert pandemien.

... Men med distanse har det påvirkning på alle, og meg også. Det har nok mer påvirkning på meg enn det jeg er klar over. Men det hjelper at jeg alltid har vært vant med å være mye alene. Og når jeg var barn og ungdom, da likte jeg godt å være alene og følte meg bedre alene. Men det har mye påvirkning på meg som med andre, det er helt sikkert. Men jeg tror ingen skjønner det helt, uten at man er direkte redd for det [pandemien], at det er noen begrensninger. Alle prøver å verne seg på noe vis. Det er noen av naboene mine jeg ikke har truffet siden pandemien begynte.

Det er tydelig at pandemien har påvirket informant B, men at han ikke helt kan legge ord på det. Det er også tydelig at de sosiale omgivelsene også blir påvirket i en slik situasjon, da alle prøver å verne seg. Dette kan være ettervirkningene som en kan kjenne på - også etter pandemien, at folk fremdeles verner seg og holder distanse. Videre kan dette påvirke folk negativt hvis de i en slik situasjon opplever at de sosiale behovene ikke blir møtt.

Avslutningsvis oppsummerer informant B at kunnskapen og ferdighetene for teknologien har vært en hindring for å sette seg inn i sosiale medier og teknologi generelt, men at en heller ikke har hatt noe behov for det. Informant B forteller også hvordan man ikke er et dårligere menneske ved at man ikke bruker sosiale medier, og avslutter intervjuet slik:

... Når man vet så lite og kan så lite, så må man øve seg på det å ikke se på seg selv som noe mindre eller dårligere enn noen andre. Man må verne seg for komplekser på å se ned på seg selv eller noen andre som ikke kan eller bruker det. ...

Dette er en bra tankegang å ha da eldre kanskje kan føle at de ikke mestrer noe, eller ikke får til eller forstår bruken av sosiale medier og teknologi generelt. Det kan være enkelt å føle seg utenfor i det digitale samfunnet, men det er også viktig å huske at det i situasjoner som dette nærmest er selvvilgt å ikke delta.

5. Diskusjon

Til tross for å være i så nær alder, er det den eldste av informantene som bruker sosiale medier, dette er annerledes enn eksisterende forskning som viser at det er en større andel blant de yngste eldre i alderen 61-70 som bruker sosiale medier daglig, enn i de eldre aldersgruppene (Slette-meås et al., 2018, s.45).

Bare i mine informanter seg imellom er det et tilsynelatende stort digitalt skille, da holdningene og kunnskapene til teknologien og bruken rundt sosiale medier er varierende. Dette støttes opp av Ask og Søråa (2021, s.98-99), men det de også nevner er at skjevheter knyttet til digital teknologi kan være et spørsmål om rettferdighet. Når det er sagt, er det i mine intervju ikke slik at ikke-brukerne har et stort ønske eller behov for å være på nett. Dermed kan man heller se på dette som at debatten rundt digitaliseringen kan være med på å problematisere disse behovene - som i noen tilfeller ikke er til stede fra en ikke-brukers perspektiv. Dette er også derfor jeg mener det er viktig med forskning på dette tema, da det er veldig viktig å få ikke-brukerne til å snakke for seg selv.

Dette kommer også frem fra brukerens perspektiv, da han nevner at hvordan en ikke-bruker “går glipp av en hel verden”. Da man kan se fra ikke-brukernes perspektiv at de verken føler seg presset til å delta, eller i det hele tatt har noe ønske eller interesse i å delta i sosiale medier.

Det å ha barn som bruker sosiale medier er visst en stor ressurs for at ikke-brukerne skal kunne få med seg hva som skjer på nett. Og det fremstår slik at ikke-brukerne er mer enn nok fornøyde med mengden innhold de får med seg via barna, og at hvis en selv skulle tatt i bruk sosiale medier, ville det blitt for mye. Mens informant C som er flittig bruker av sosiale medier, ikke kan se for seg et liv uten det siden man nærmest er avhengig av bruken, og som nevnt beskriver det som å ha bodd på en “øde øy”.

For både informant A og B ligger årsaken for ikke-bruk i at en ikke har ferdighetene og heller ikke interessene for å ta i bruk sosiale medier. Dette ser man store likhetstrekk fra Lüders og Brandtzægs undersøkelse, der flertallet også forklarte ikke-bruk med blant annet mangel på interesse (2018, s.85). Det er ikke et behov eller noe de streber etter å få til, da det alltid har ligget naturlig for dem å være noenlunde alene samt å heller ha fysisk kontakt med folk. Det er interessant å se hvordan disse ikke kjenner på noen forventning fra samfunnet i å ta i bruk sosiale medier, og tilsynelatende fornøyde med å ikke delta i det. De viste ingen tegn til å føle seg utenfor på noe vis, eller at det var noe de følte de gikk glipp av.

Det er åpenbart at teknologien i seg selv fremstår som vanskelig og tidkrevende. Det kan virke som at denne stopperen bare har ført til at de eldre bare holder seg alene, og lærer seg at det er slik det er. Tilgang på internett er ikke et problem for disse, da alle har tilgang på minst én type enhet som kan føre dem på internett. Likevel er det vanskelig å komme i gang, og siden de eldre ikke har hatt noe forhold til dette tidligere, ser det ut til at de heller ikke ser noen interesse i å begynne med dette.

Jeg kan se for meg at en av faktorene her kan være å ikke greie å komme i gang, det er ingen oppmuntring eller tilpasning for disse som ikke er oppvokst med sosiale medier. Det er som forventet av samfunnet at de bare skal kunne tilpasse seg dette, på tross av om de selv føler presset eller ikke, fortsetter samfunnet stadig å bli mer og mer digitalisert. Allikevel ser man jo at de som ikke bruker sosiale medier, heller ikke har noe ønske om prøve seg på det. Det er tidkrevende og vanskelig, og mangelen på interessen er tilsynelatende stor.

Informant C som bruker sosiale medier, har brukt internett siden dets oppstart. Dermed er det mer naturlig for han å henge med i utviklingen. For ikke-brukerne er det vanskeligere å starte opp uten tidligere bruk. Mangel på interesse er tydelig i mine funn, samt også tydelig i eksisterende forskning. Som i *Eldres Digitale hverdag*, der det kom frem at størst andel av ikke-brukere sin årsak for å ikke bruker internett, er behov og ikke interesser (Slette-meås et al., 2018, s.85). Her er mine funn på ikke-bruk ganske like.

Det er også interessant å se at ikke-brukernes syn på sosiale medier er heller på den negative siden, at de via andre kilder har fått med seg negativiteten som skjer på nett. Dette står i stor kontrast til hvordan informant C, som bruker selv, så på bruk av sosiale medier. Som da i liten grad la vekt på noen av de negative sidene ved bruken, og heller fokuserte på hvor viktig og positivt det var å ta i bruk for å kunne fungere og henge med i samfunnet.

En kan undre seg hvordan dette har gått seg til. Når man som ikke-bruker er man kanskje mer mottakelig for andres meninger om sosiale medier, da man selv ikke har noen mulighet til å forme seg sine egne opplevelser og meninger av det. Man skulle kanskje trodd at den som bruker kanskje hadde et mer kritisk syn på det, når man kan ha opplevd ting selv. Brukeren beskrev det slik; at man ikke har noen redaktør på nett, og at man dermed kan skrive så å si hva man ville, verken det er sant eller usant. Til tross for dette var det veldig viktig for han å være på sosiale medier for å i det hele tatt kunne henge med i samfunnet, og være oppdatert på hva som skjer i verden.

Informantene splittes i bruk og ikke bruk, og det er stor forskjell på hvordan de oppfatter sosiale medier. Det er interessant å se hvor store forskjeller det kan være på tre individer. Og at deres syn på den digitale verden er så ulik i bruk eller ikke bruk av sosiale medier. Som informant C nevnte, at ikke-brukere “går glipp av en hel verden”. Mens ikke-brukerne ikke følte at de gikk glipp av noe.

6. Konklusjon

Ut ifra problemstillingen min, *hvordan er eldres forhold til sosiale medier - før og etter pandemien?*, har ikke bruks- eller kommunikasjonsmønsteret på sosiale medier endret seg stort for informantene i min studie, heller ikke synet på det. Annet enn at ikke-brukeren hadde kanskje vurdert å få seg sosiale medier, men det stoppet der. Informant C hadde fått en mer

strukturert bruk av sosiale medier, da han hadde faste videosamtaler med en venn. Dette er i hovedsak de eneste endringene på området.

Blant mine informanter var det den eldste som brukte sosiale medier, til tross for at jeg bare hadde tre informanter, er det interessant å se hvordan dette er i motsetning til eksisterende studier, der de eldste hadde størst andel ikke-brukere, og største andelen brukere av sosiale medier var i den yngste aldersgruppen, 61-70 år (Slettebakk, 2018, s.45, s.84).

Mitt største uforutsette funn var det faktum at både informant A og B som ikke bruker sosiale medier, var de med mest kritisk syn på bruken av det. Disse hadde flere negative meninger og oppfatninger av bruken i motsetning til informant C, som var fast bruker av det. Jeg kan se for meg at en samtale med disse hver imellom kunne vært interessant å være med på, da de har så ulike syn - også på hverandre.

Informant C var positiv til bruken av sosiale medier, og sier dette er viktig å ta i bruk for demokratiets skyld og for å henge med i tiden. Dette står i stor kontrast til informant A og B, som begge ikke hadde noe behov for bruken, og som ikke hadde noen interesse for det.

Informant B var noe mer positiv til det hele, men hadde ikke noe ønske om å ta det i bruk da han heller foretrakk å være alene. Både A og B kunne likevel se noen aspekter der de kunne fått glede av bruken, ved å se bilder og hva venner og familie legger ut, som de i dag får hjelp av barna til å se.

Det er tydelig at det er mange likhetstrekk fra eksisterende forskning og mine funn. Årsaken for ikke-bruk er lik som i eksisterende forskning, at det grunner stort sett i manglende interesse og manglende kunnskaper. Der mangel på interesse står sterkest. Når det er sagt er det stort behov for videre forskning på studiet, da det er mange kunnskapshull. Både på eldre og mediebruk, og bruk av sosiale medier i pandemien. De eksisterende forskningene er noe utdaterte, da digitaliseringen stadig kommer i nye former og påvirker samfunnet på ulike måter. Også etter pandemi, med tanke på sosiale medier og digitale kommunikasjonsformer.

Litteraturliste

- Andersen, H., Hovland Jakobsen, M., Hornnes, E., Njøs, C., Hails, S. J., Botn, A. & Udland Hansen, L. (2014). “*Staten må tenke annerledes for å gjøre oss til flinkere brukere*”. *Motivasjoner og barrierer for digital kommunikasjon med det offentlige*. (Difi notat 2014:05). Direktoratet for forvaltning og IKT.
<https://www.digdir.no/digitalisering-og-samordning/staten-ma-tenke-annerledes-gjore-oss-til-flinke-brukere/2669>
- Ask, K. & Søråa, R. A. (2021). *Digitalisering: samfunnsendring, brukerperspektiv og kritisk tenkning*. Fagbokforlaget.
- Dahlberg, L. (2021). *Loneliness during the COVID-19 pandemic*, *Aging & Mental Health*, 25(7), 1161-1164. <https://doi.org/10.1080/13607863.2021.1875195>
- Drevsjø, L. (2016). *Seniorer og IKT; en kvalitativ studie om barrierer og motivasjoner* [Masteroppgave]. Universitetet i Oslo.
- Engedal, K. (2019, 11. mars). *Alderdom*. Store medisinske leksikon.
<https://sml.snl.no/alderdom>
- Ibsen, T. L., Mork Rokstad, A. M., Eriksen, S., Bjørkløv Hanevold, G., Tveito, M., Bergh, S. & Selbæk, G. (2022). *Sosial isolasjon blant eldre under koronapandemien*. Aldring og helse.
- Lüders, M., & Brandtzæg P. B. (2016). Når alt sosialt blir flyktig: En kvalitativ studie av hvordan eldre opplever sosiale medier. *Norsk Medietidsskrift*, 23(2), 1-18.
<https://doi.org/10.18261/issn.0805-9535-2016-02-04>
- Medietilsynet. (2022). *Barn og medier*. Hentet 04.mai 2022 fra
<https://www.medietilsynet.no/fakta/rapporter/barn-og-medier/>
- Næss, H. E. & Pettersen, L. (2017). *Metodebok for kreative fag*. Universitetsforlaget.
- Slette-meås, D., Mainsah, H. & Berg, L. (2018). *Eldres digitale hverdag: En landsdekkende undersøkelse om tilgang, mestring og utfordringer i informasjonssamfunnet* (Oppdragsrapport nr.18-2018). Forbruksforskningsinstituttet SIFO.
- Statistisk Sentralbyrå. (2022). 10211: Befolkning, etter alder, statistikkvariabel, år og kjønn. Hentet 16.05.22 fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/10211/tableViewLayout1/>

Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen L. O. & Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag* (4.utg). Fagbokforlaget.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Etablerende spørsmål

Hvor gammel er du?

Hvilket kjønn identifiserer du deg som?

Har du en av disse (Eller flere)?

- PC
- Nettbrett
- Telefon (fast/hustelefon)
- Smarttelefon
- Evt. smartklokke?
- Andre?

Hvor ofte bruker du disse? (Fast/sjelden)

Til hvilket bruk bruker du de til?

Bruker du sosiale medier?

Spørsmål for BRUK

Hvilke sosiale medier bruker du?

Til hvilke formål bruker du disse?

Hva er motivasjonen bak bruken?

Hvordan ser en normal uke ut for deg med bruk av disse?

Har bruksmønsteret ditt endret seg etter pandemien?

Hva er årsakene til dette tror du?

Hvordan har du kontakt med venner og familie?

Har du fått hjelp av noen til å mestre sosiale medier og/eller teknologien som hører med?

Hvis ja, hvilke utfordringer hadde du?

Føler du at det er et press på å måtte bruke sosiale medier? (Sosialt press, forventning ...)

Hva er din foretrukne form for kommunikasjon? (Fysisk, telefon, SMS, videosamtale, e-post ...)

Hvor lenge har du brukt sosiale medier?

Har sosiale medier hjulpet deg med å tilfredsstille dine sosiale behov?

Hvis ja, hvordan?

Hvis nei, hvorfor ikke?

Hvilke sosiale medier foretrekker du å bruke?

Hva tenker du er positive og negative sider ved å bruke sosiale medier?

Føler du eller har du på noe tidspunkt følt på ensomhet i pandemien?

Har sosiale medier bidratt til å forverre/minimere ensomheten? Hvordan?

Spørsmål for IKKE BRUK

Hvilken teknologi bruker du for kommunikasjon?

Hvordan har du kontakt med venner/familie?

Har du et ønske om å bruke sosiale medier?

Hva er årsakene til at du ikke bruker sosiale medier? (Fysiske hindringer, tilpasning, layout, grensesnitt, tilgjengelighet og kunnskaper ...)

Hva er ditt syn på sosiale medier?

Har synet ditt på sosiale medier endret seg etter pandemien? I så fall, hvordan?

Føler du et press for å bruke sosiale medier? (Sosialt press, forventning ...)

Hva er din foretrukne form for kommunikasjon?

Føler du eller har du på noe punkt følt på ensomhet i løpet av pandemien?

Hvordan har du hatt kontakt med venner og familie i pandemien?

Har kommunikasjonsmønsteret ditt endret seg etter pandemien?

Hva tenker du er positive og negative sider ved å ikke bruke sosiale medier?

Vedlegg 2: Eksempel på intervju

Informant B - Mann, 71 år.

Intervjuer: Hvor gammel er du?

- 71 år

Intervjuer: Hvilket kjønn identifiserer du deg som?

- Mann.

Intervjuer: Når vi snakker om teknologi, så hvilke av disse har du?:

Pc, stasjonær eller bærbar?

- Ja, jeg leser mye nyheter på pc`en og hører på radio.

Smarttelefon, eller nettbrett?

- Nei, ikke noe sånn enda. Jeg gleder meg til å få smarttelefon og lære meg på det. Men nei jeg har ikke noe sånt, det må jeg bare si.

Intervjuer: Fasttelefon?

- Ja, jeg bruker den litt. Jeg holder enda på å lære meg på den. Jeg har øvd meg litt med å ringe. Det er en god telefon med store knapper. Jeg er litt usikker på hva noen av knappene betyr, fordi jeg ikke fikk noen detaljert bruksanvisning med den.

Intervjuer: Bruker du sosiale medier?

- Nei, ingenting.

Intervjuer: Hvorfor bruker du ikke sosiale medier? Er det personlig, at du ikke har kunnskap på det, interesse, eller er det for vanskelig eller tilpasset til det?

- Veldig godt spørsmål. Helt konkret er det sånn at det tar så veldig mye tid. Hadde jeg vært friskere og hatt mer tid, så hadde jeg kanskje lært mye mer og brukt det. Jeg vet ikke. Men, det er slik at jeg savner det ikke sånn sett. Men hvis jeg hadde lært meg det og kommet inn i det, så hadde jeg nok brukt det mye. Men radioen, det er et utrolig medium og veldig praktisk for meg for det går an å gjøre andre ting imens. Men jeg har konsentrasjonsproblemer.

Intervjuer: Hva er ditt syn på sosiale medier, siden du ikke bruker det, hva tenker du om det?

Tidsfordriv, positiv kommunikasjon.

- Jeg lærer mye og leser om dette. Og jeg hører at det kan bli misbrukt. Og det tristeste er mobbing gjennom dette. Det er veldig lett å misbruke det, hvis man er på vanskelig sted i livet. Jeg prøver å lese lite om dette, men det er triste temaer. Men jeg vet ikke. Det er nok veldig viktig med at barn får mye kunnskap om dette i barneskolealder og foreldre, om at man skal bruke dette rett. Det er trist, men djevelen trenger noe å styre med.

Intervjuer: Men tenker du da at det ikke er noe positivt med sosiale medier?

- Det er slik at det er helt utrolig med internett, det er mye positivt i helheten. Jeg vet ikke, ja det er veldig utrolig teknologi. Jeg vet barna mine har lært mye gjennom internett. De har mye mer kunnskap enn hva jeg hadde på deres alder. Alt det gode i livet kan også misbrukes, dessverre. Med internettet også. Men alt i livet er jo mye enklere etter internettet kom. I gamle dager gikk det ikke an å ringe noe mellom landene.

Intervjuer: Etter korona kom, har synet ditt på sosiale medier endret seg?

- Godt spørsmål. Nei, jeg tror ikke noe har endret seg. For jeg var så begrenset før også. Jeg har venner som også sier de ikke klarer å bruke det. Da blir jeg overrasket, at det er noen som er akkurat som jeg!

Intervjuer: Etter pandemien, med sosial distanse fra venner og familie. Har det kanskje vært lettere å føle seg ensom distanse-messig, har det hatt noen påvirkning på kommunikasjonsmønsteret ditt? Ringer du oftere?

- Nei, dessverre. Det skulle jeg gjort. Skulle ha ringt venner, men har ikke gjort det. Men med distanse har det påvirkning på alle, og meg også. Det har nok mer påvirkning på meg enn det jeg er klar over. Men det hjelper at jeg alltid har vært vant med å være mye alene. Og når jeg var barn og ungdom, da likte jeg godt å være alene og følte meg bedre alene. Men det har mye påvirkning på meg som med andre, det er helt sikkert. Men jeg tror ingen skjønner det helt, uten at man er direkte redd for det [pandemien], at det er noen begrensninger. Alle prøver å verne seg på noe vis. Det er noen av naboene mine jeg ikke har truffet siden pandemien begynte.

Intervjuer: Hvis vi ser bort ifra pandemi, hva er din foretrukne form for kommunikasjon eller sosial interaksjon? Er det best å ringe eller besøke folk? Hva setter du best pris på?

- Det er nok å besøke, å dra på besøk. Jeg har det mye bedre med det enn telefon. Det er vanskelig å konsentrere seg om å ringe og snakke, så det beste er å besøke og å få besøk. Og la skravla gå.

Intervjuer: Føler du deg “utenfor” når du ikke bruker sosiale medier? Hvis du vet at venner bruker det og publiserer bilder, føler du at du går glipp av noe?

- Nei, det synes jeg ikke. Barna mine viser meg bilder. Så er det også det at det ville tatt meg så mye tid. Men jeg synes det er veldig gøy å se gamle bilder som venner og familie legger ut. Ja, det kommer fra det at jeg har ikke så mye interesse for det. Jeg savner det ikke sånn sett, samme med TV for min del.

Intervjuer: Men du er fornøyd med at barna dine har sosiale medier så du får med deg litt via dem?

- Ja, ja. Jeg skal ikke bry meg om hva andre gjør sånn sett. Jeg er bare glad for at barna mine er smarte med det, og misbruker det ikke. Men jeg vet så lite om det.

Intervjuer: Er det noe mer du vil legge til?

- Jeg tror alle må passe på å ikke bli stresset av det. Jeg tror jeg hadde blitt stresset av det, mitt liv var som regel ute i naturen og dette har så lite påvirkning på det. Jeg var så mye alene og alltid fornøyd med det, selv om jeg synes det er gøy å treffe venner også. Men det er ligger i det at jeg var mye alene, og jeg har ikke ferdighetene til bruken til å lære det tekniske og komme inn i det. Jeg tror det hadde gått mye tid i det. Når man vet så lite og kan så lite, så må man øve seg på det å ikke se på seg selv som noe mindre eller dårligere enn noen andre. Man må verne seg for kompleksser på å se ned på seg selv eller noen andre som ikke kan eller bruker det. Det er vel mye øvelse i det å kunne bruke sosiale medier?

Intervjuer: Jo, men min generasjon er jo så å si vokst opp med teknologien så det kommer mer naturlig da også.

- Ja, det er helt sant.

Vedlegg 3: Tabell

Kvalitative Intervju - inndeling i tabell

Privat bruk

Informanter	A - K, 60	B - M, 71	C - M, 73
Stasjonær PC	Ja	Ja	Nei
Bærbar	Nei	Nei	Ja
Nettbrett/iPad	Nei	Nei	Ja, begge deler
Fasttelefon	Ja	Ja	Nei
Smarttelefon	Nei	Nei	Ja
Mobil (Ikke smarttelefon)	Ja	Nei	Nei
Sosiale medier	Nei	Nei	Ja
Hvilke?	-	-	Facebook, Instagram, Whatsapp, Skype
Vurdert å bruke sosiale medier?	Kanskje	Nei	-
Årsak for ikke-bruk	For vanskelig, mye styr, ikke interessert i det	For mye tid, vanskelig, savner det ikke	-
Årsak for bruk	-	-	Holde kontakt med venner og kjente, være oppdatert i samfunnet
Forventet bruk/press av sosiale medier	Nei	Nei	Ja, med å holde kontakt med venner
Positivt med sosiale medier	Ha kontakt med folk og følge med på ting	Ser at barn har lært mye. Liker å se bilder som venner og familie legger ut (via barn som	Venner på nett som man ikke har snakket med på lenge, knytte nye kontakter. Positivt å

		viser)	kunne facetime også
Negativt med sosiale medier	Tidsfordriv, avhengighetsskapende	Mye misbruk, mobbing, osv.	At det er mye usant, ingen redaktører. Folk kan skrive hva de vil